

Alfa a Omega

Zpravodaj Farního sboru
Československé církve evangelické
v Praze 5 - Smíchově

Úvodník

Milé sestry, milí bratři,

než jsem usedla ke psaní tohoto úvodníku, dlouze jsem přemýšlela, jaké téma si pro tento svůj poslední úvodník vybrat. Jaký zvolit biblický verš? Jaké téma otevřít? Jak se náležitě rozloučit?

A vlastně mi z toho přemýšlení bylo nakonec docela smutno. A to právě kvůli tomu, že je to úvodník poslední a že je na místě se začít pomalu loučit.

Od počátku jsem věděla, že ve smíchovském sboru budu působit jenom dva roky. Ale musím přiznat, že jsem tenkrát moc nemyslela na to, jaké to vlastně bude, až ty dva roky uplynou. Tenkrát jsem si neuměla představit, že mi bude takhle smutno. Ale tedy musím dodat, že ještě silněji než smutek pociťuji vděčnost. Vděčnost za to, co všechno jsem s vámi mohla prožít. Skutečně jste mi přirostli k srdci.

Sice to byly jenom dva roky, ale jistě budu ještě mnoho dalších let vzpomínat na živé diskuze při biblických hodinách, na mysticky krásné bohoslužby se zpěvem SPZky, na legraci při zkouškách, na rozhovory se snoubenci, na povídání s katechumeny před křtem, na společná setkání se čtením Bible, na maminky s dětmi... A hlavně na celkovou atmosféru sboru. Na podivuhodnou sílu společenství, ve kterém člověk zažívá Boží přítomnost tak nějak nenápadně, ale přitom náramně intenzivně.

Tak jsem se při tom všem přemýšlení, o čem vlastně psát, rozhodla, že vám všem chci především poděkovat. Díky vám a Bohu za tuto krásnou etapu života. Samozřejmě doufám, že ještě budou příležitosti, kdy se potkáme, ale bude to přece jen jiné. Tak tedy: Díky!

Srdečně, Anna Pokorná

Vážení čtenáři, sestry a bratři,

druhý letošní úvodník naší sestry farářky Anny Pokorné je laděn poněkud nostalgicky – je totiž úvodníkem posledním, protože kazatelská a farářská mise sestry Pokorné po dvou letech v našem sboru končí. Dva roky uplynuly jako voda, přesto však si troufám tvrdit, že i to krátké působení v našem sboru zanechalo nesmazatelnou stopu a sestra farářka pro nás zůstane „naší sestrou Aničkou“.

V následujícím textu podává bratr místokurátor Aleš Kratochvíl zprávu o pokračujících pracích na rekonstrukci chrámových a přilehlých prostor našeho sboru. Z jeho textu si dovoluji citovat povzbudivou poslední větu jeho zprávy: *„Všechny opravy a rekonstrukce směřují k tomu, aby budova našeho kostela byla ke stému výročí svého postavení plně funkční a krásná a opět sloužila jako jakási kulturně-sociální oáza, tak jak tomu bylo i v době jejího vzniku.“*

Za letošní Nocí kostelů, konané v pátek 2. června, se ohlédl bratr Jakub Šandera, jeden z jejích organizátorů. Hned následující den, v sobotu 3. června, se uskutečnila sborová úklidová brigáda, žel jen velmi, velmi spoře navštívená. Vzдор tomuto faktu odvedli oba zúčastnění obdivuhodnou spoustu práce; zprávu o tom podal bratr Aleš Kratochvíl.

Dalším příspěvkem je rozhovor sestry Ester Kopecké s bratrem farářem Jonatanem Hudcem, od letošního září naším budoucím kazatelem a pastorem; z technických důvodů tentokrát interview proběhlo prostřednictvím e-mailu.

Naše historička Žofie Vobrová přispěla faktograficky bohatou zprávou o své účasti na 29. evropském setkání protestantských muzeí, které se konalo letos na přelomu dubna a května v maďarské Šoproni. Článek nepřipomíná jen, co máme společného s maďarskými evangelíky, ale také čím maďarský protestantismus ovlivnil architekturu interiérů našich reformovaných kostelů a modliteben. Já se také přiučil, co znamená pojmenování „artikulární kostely“, což ovšem s architekturou moc společného nemá. Naštěstí je ten pojem v Žofiině textu vysvětlen.

Nikoli nové, přesto výsostně aktuální téma přináší příspěvek Mikuláše Vymětala: jde o projev přednesený 24. května na shromáždění koalici „Hlas proti násilí: podporujeme přijetí Istanbulské úmluvy“. Do této koalice je aktivně zapojena sestra Hanka Stelzerová, která také dosáhla autorova souhlasu s uvedením jeho textu v našem sborovém časopise. – Bratr Vymětal je seniorátní farář ČCE, zaměřuje se zejména na humanitární aktivity a práci s menšinami. – Tématu takzvané Istanbulské Úmluvy jsme se věnovali nedlouho po jejím zveřejnění u nás (viz Alfa

a Omega č. 88, září 2018); v současné době se projednává ratifikace této úmluvy v Parlamentu České republiky. Bratr Mikuláš Vymětal ve svém projevu hovoří především o násilí páchaném na ženách, uvádí i krutý příběh Davidovy dcery Tamar a jeho následků, nicméně pro toto zlo opakovaně užívá poněkud abstraktní termín – genderově podmíněné násilí. (tak jsme také jeho příspěvek nazvali). Pro lepší pochopení tohoto stále poněkud cizorodého výrazu jsem si dovolil závěrem připojit svou starší jazykovou úvahu, původně zveřejněnou ve dnes již zaniklém časopisu Týdeník Rozhlas. Jako appendix k tomuto článku připojuji jednu hornáckou písničku, jejímž námětem je rovněž mužské násilí páchané na ženě a jeho drsné vyústění. Jeho humor je drsně černý, což je ovšem jako reflexe násilí, útisku a pokořování přirozené.

Jan Horálek

Rekonstrukční investice

Letošní rok, stejně jako ten loňský, je ve znamení významných finančních investic do naší bezmála sto let staré budovy.

V současné době probíhá v suterénních prostorách další významná rekonstrukce, na níž jsme dostali finance z fondů EU prostřednictvím Magistrátu hl. m. Prahy a jeho operačního programu Praha pól růstu. Tentokrát bylo podmínkou pro jeho přidělení vznik zázemí pro sociální aktivity organizace InBáze (která pomáhá při integraci rodin cizinců) v naší sborové místnosti. Sborovou místnost ale po dokončení rekonstrukce letos v září bude moci ke svým odpoledním a večerním programům využívat stejně jako doposud i náš sbor. Stavebně vzato rekonstrukce znamená, že kromě sanace vlhkých suterénních prostor dojde i k bezbariérovému zpřístupnění sborové místnosti nově vybudovaným vchodem zvenku. Na přístupovém chodníčku, stejně jako na celém dvoře, pak bude položena nová dlažba a rovněž bude zpevněna opěrná zeď kolem jižní strany naší budovy a věže.

Dalším stavebním počinem pak letos bude i plánované oddělení otopného okruhu studia od zbytku budovy, abychom spotřebovaný plyn už nemuseli složitě rozpočítávat mezi nás a studio, neboť dosud jsme měli společný kotel. Součástí rekonstrukce otopné soustavy pak bude i vybudování několika nových stoupaček v domě, čímž dojde jednak k efektivnější distribuci tepla v domě, a tím i úspoře topného média při současném zvýšení tepelného komfortu v některých částech domu.

Další, finančně podstatně menší investicí, avšak neméně potřebnou, bylo vybudování úložných prostor pro nájemce našich prostor na chodbě u hudebny. V neposlední řadě pak stojí za zmínku pokračování revitalizace opláštění našich varhan a zřízení dveří na kruchtě mezi varhanami a kavárenským prostorem.

Z investičních akcí pak nelze opomenout ani zateplení chrámové klenby, díky čemuž by mělo být snazší kostel vytopit v zimě a v parných letních dnech by nám uvnitř nemělo být při bohoslužbách takové teplo.

Výše zmíněné projekty v celkové hodnotě cca 10,5 milionu korun jsou díky pokračování spolupráce s grantovou agenturou Celkom a samozřejmě i díky našemu sborovému fundraiserovi Jakubu Šanderovi financovány z fondů EU a z rozvojového programu DaRP naší církve. Nám tak zbývá na konci roku „pouze“ uhradit další splátku Jeronýmově jednotě ve výši 500.000,- , s čímž budeme rádi, když nám i letos pomůžete. Díky vašim příspěvkům jsme to loni zvládli a podařilo se nám tak překonat finančně nejnáročnější rok za posledních několik desítek let. Všechny opravy a rekonstrukce směřují k tomu, aby budova našeho kostela byla ke stému výročí svého postavení plně funkční a krásná a opět sloužila jako jakási kulturně-sociální oáza, tak jak tomu bylo i v době jejího vzniku.

Aleš Kratochvíl

Noc kostelů

V pátek 2. června se v našem smíchovském kostele uskutečnil jubilejní 15. ročník Noci kostelů. Byl to večer plný setkání, rozhovorů, hudby, pohybu a tance. Vše začalo v chrámu provedením skladby Te Deum od Marca-Antoine Charpentiera, kterou se sólisty, sborem SPZ a orchestrem provedl Daniel Mikolášek. Slavnostního zahájení se zúčastnilo mnoho známých tváří našeho sboru i jejich přátel, či jiných návštěvníků Noci kostelů. Úvodního proslovu se ujala naše farářka Anna Pokorná. Obeznamenala posluchače s významem předešlé skladby a nastínila program celé Noci kostelů. První blok večera zakončila domácí SPZ a SPZ-Q.

Během večera se uskutečnily dvě komentované prohlídky prostor kostela. Poutavý výklad zajistil Jan Rybář. Obou prohlídek se zúčastnil vysoký počet návštěvníků (odhadem 10 až 15 lidí).

Návštěvníky zval k účasti nejen program, ale také příjemné prostředí kavárny Na Věky ve foyer kostela a bar na terase kostela. Terasy kostela zdobily tóny kytarových melodií Jakuba Růžičky, Martina Žárského a hudební program uzavřel Tomáš Niesner. Na horní terase – současné komunitní zahradě – se uskutečnily tři bloky představení pohybové a taneční improvizace pod vedením Michaely Daškové,

lektorky, členky týmu Komunitního prostoru Smíchov, za doprovodu studentky gymnázia Na Zatlance Hedy Chaloupkové.

Prostor pro zamyšlení a ztišení zprostředkovala naše farářka Anna Pokorná s pěveckým uskupením Corde et animo zabývající se interpretací renesanční polyfonie. Oficiální program končil tichou meditací v chrámu.

Rád bych poděkoval všem, kdo se aktivně zapojili do příprav letošního ročníku Noci kostelů. Děkuji i těm, kteří se dobrovolně zapojili v aktivním účinkování nebo přípravou drobného občerstvení a vytvořili pestrý program nejen smíchovskému sboru, ale všem návštěvníkům a hostům našeho kostela.

Noc kostelů je jedinečná událost, kdy se kostely otevírají veřejnosti a nabízejí nejen možnost prozkoumat jejich krásu, ale také se zúčastnit různých aktivit a událostí spojených s náboženstvím a kulturou. Noci kostelů se účastní církve, které jsou členy ekumenické rady církví ČR. Podoba programu je ovšem plně v kompetencích dané farnosti, sboru, křesťanských společenství. Umožňuje tím, každému společenství svobodu a podporuje tvořivost. Cílem je nenucené přiblížení a setkání s křesťanstvím. Veřejnost je zvána do prostoru věřících a každý se může svobodně rozhodnout, do jaké míry se zapojí. Smyslem je návštěvníky oslovit, ukázat či nabídnout, ale v žádném případě nenutit a nevnucovat. Přál bych si, aby každý z našeho sboru mohl v příštím ročníku Noci kostelů vidět příležitost aktivně se zapojit a obohatit tak program něčím, co ho těší, či zajímá.

Jakub Šandera, člen smíchovského sboru

Sborová brigáda

V sobotu 3. června se konala tradiční jarní sborová brigáda, tentokrát termínově posunutá více k letním prázdninám. To byl pravděpodobně důvod nižší účasti sborových brigádníků. Nakonec jsme ani nezažili oheň na avizované grilování, které mělo celou akci korunovat. I v nevelkém počtu jsme ale udělali spoustu potřebné – více i méně viditelné – práce. Vzhledem k probíhající rekonstrukci suterénních prostor a terénním úpravám na zahradě jsme se zaměřili na jiné kouty fary a „předfaří“. Venku jsme sestříhali živý plot před bočním vstupem, prořezali nízko ležící větve u túje napravo před hlavním vstupem, vyčistili odtokový žlab podél severní strany kostela a navazující drenážní potrubí. Vevnitř jsme pak odstěhovali nepotřebné předměty z půdy, kde bude probíhat zateplování klenby. Dále jsme umyli svítidla v předsáli i zádveří, okna v neděлке, místnosti pro rodiče s miminky i sborové kanceláři a udělali pár dalších drobných vylepšení. Pokud jste se nemohli zúčastnit, nebuďte smutní, na podzim bude k pracovnímu spolubytí další příležitost, kdy jistě dojde i na oheň a grilování.

Aleš Kratochvíl

Rozhovor s Jonatanem Hudcem

V rámci sborového shromáždění v březnu tohoto roku proběhla volba nového faráře našeho sboru. Staršovstvo jednalo s více kandidáty a rozhodlo se, že pro volbu bude jednat výhradně s jedním z nich. Jediným kandidátem tak byl Jonatan Hudec, který byl jednoznačně zvolen. Od září letošního roku tak začne jeho desetileté působení v našem sboru.

Volba faráře je důležitá věc pro sbor, protože vybírá člověka, který bude duchovním pastýřem, průvodcem, prostředníkem, přítelem, zpovědníkem a já nevím co ještě. Kandidatura a moment volby je ale stejně důležitým mezníkem i pro faráře. Mohl bys popsat, jaké pro tebe bylo uvažování nad tím, že půjdeš na jiný sbor, jaké to bylo, když se ti ozvalo smíchovské staršovstvo, jestli by ses nechtěl stát naším farářem, a co se v tobě odehrávalo až do chvíle výsledku volby?

Zkusím to pojmut chronologicky. Byl jsem loni na podzim, kdy mě oslovila Jana (vaše kurátorka), v jakémsi mrtvém bodě jednání s jiným pražským sborem. Takže tou dobou už (jak ve mně, tak i v rámci rodiny) proběhl myšlenkový pochod, jehož výsledkem bylo, že změna působiště je „nejspíš“ možná, a že k ní postupně směřujeme. Ono to bývá tak, že jak se v evangelickém schematismu některému z farářů či farářek přiblíží konec doby povolání a houstne frekvence oslovování z různých jiných míst, nastartuje se hromada úvah. Nejsem už dlouho na místě? Není na čase jít dál? Ale jak to zvládnou tady? Nebylo by odcházení moc bolavé pro lidi z mého současného sboru, kde je mi dobře? A co rodina? Jak oni to zvládnou? A tak dále. Tohle jsem už měl na podzim vyřešené. Byli jsme v podstatě nastavení variantě zvednout kotvy, když o nás budete stát. Ale po druhé návštěvě u vás, a zprávě, že mi dáte ohledně kandidatury vědět až po novém roce, jsem začal být i trochu nervózní. Přišlo mi totiž odpovědné dát co nejdřív zase svému staršovstvu vědět, jestli nakonec ještě nebude potřeba přichystat opakovanou volbu v Mladé Boleslavi. Bylo to pak trochu jako s vírou, kterou bible nezřídka přirovnává k cestě do neznáma. Nebo jako sázka na něco, co není vidět. Takže jsem se taky rozhodl spolehnout na nejisté a už v lednu jsem svému sboru ohlásil, že tu pokračovat nebudu. Do volby jsem byl, pravda, asi tři měsíce jako na trní, ale když jsi mi pak volala, že potřebujete moje datum narození, tak se ve mně rozlil pocit radosti a úlevy.

A co nastalo potom, když už bylo jasné, že jsi zvolen a že na Smíchov půjdeš?

Je zvláštní, že se ta „povolební“ radost u mě dost rychle přetavila v uvědomění si, že změna působiště je prostě fakt, a že se už nedá vycouvat. Přišel jakýsi dopad do praktické reality. Spolu s tím mi dodnes běhají hlavou obavy z toho, jaká máte ve vašem sboru očekávání, a jak je budu zvládat naplnit. A taky otazníky, jak si se všemi sednu, vždyť i pro vás jsem já „krokem do neznáma“. Do toho jsme museli dost rychle rozběhnout (namnoze neúspěšné) zajišťování přestupů dětí do škol a hudebek. A přibýlo mi i velké promýšlení, co a komu a kdy začít předávat. A hlavně, jak své dosavadní působení v mladoboleslavském sboru citlivě uzavřít a dobře se rozloučit.

Rozhodnutí pro změnu sboru ale není jen na faráři, protože spolu s ním se rozhoduje a stěhuje i jeho rodina. Jak probíhalo rozhodování u vás a jak rodina přijala skutečnost, že půjdete z Mladé Boleslavi na Smíchov?

Ono to zaznělo vlastně už na prosincovém rozhovoru při naší druhé návštěvě na Smíchově. Dvě z našich pěti dětí byly proti změně a zbytek tehdy hlasoval pro přesun do Prahy. Nejmladší Samuel, který nechtěl o změně slyšet vůbec, teď už připouští, že snad na 5 % by už stěhování zvládl. Což je pořád hodně málo, ale lepší než nic. Ostatní děti procházejí částečným vystrízlivěním z přesunu do „velkého“ města. Svou roli v tom hrají obtíže se sháněním míst na školách. U některých z nich totiž ještě vůbec nemáme jasno, jestli se nebudou muset z gymnázia vrátit na základní školu. S manželkou o tom vlastně tolik nemluvíme, přičemž tuším, že to bude pro celou rodinu ještě trochu šok. Ale přesto věřím, že všechno kolem přesunu ze známého místa a od blízkých lidí nakonec dobře zvládneme. Tedy doufám, že zafunguje přirozené navazování kontaktů a časem některé zprerhané nebo oslabené vztahy nahradí jiné. Výhodou bývá zázemí sboru, na které spoléhám. A pro část rodiny může být náplastí i to, že v Praze máme příbuzné, ke kterým to bude blíž.

Jaký vidíš potenciál ve spojení faráře Jonatana Hudce a smíchovského sboru? Lze už teď říct, co můžeme společně dělat a kam směřovat?

Bohužel neumím hned od boku vystřelit, co konkrétního bychom měli společně podnikat. A taky jsem ještě pořád spíš ve fázi loučení v Mladé Boleslavi. Jedna starší sestra z mého současného sboru mi nedávno říkala: „Mě to, bratře faráři, moc mrzí, že jdete jinam, ale na druhou stranu Vás jim přeju. Z hlediska církve je dobře, když se přesunete, protože jinde z Vás mohou mít taky užitek, jako my tady. Ale budete nám chybět...“ Bohužel mi tehdy nedopověděla, co přesně ze mě bude v Mladé Boleslavi chybět, abych teď věděl, co můžu nabídnout dál. Trocha laskavosti? Nedělní kázání? Doprovázení? Sám moc nevím, co vlastně mám, a co lidem dávám, ale věřím, že mi snad nějak půjde, mít i u vás k lidem blízko. Z těch dvou svých návštěv vnímám smíchovský sbor jako plný milých a aktivních lidí, i jako otevřené společenství. A právě ta otevřenost a přesah směrem ven mi vyhovuje, protože to vnímám jako něco důležitého pro církev a obohacujícího i směrem dovnitř. A třeba ty projekty, které u vás běží, svědčí o tom, že se nechcete uzavírat jen do udržovacího režimu. Z tohoto hlediska myslím, že budeme mít dost společných okruhů k rozvíjení. Obecně pro mě ale bude ze začátku nejspíš těžké nacházet témata, která u vás mohou rezonovat. Ani zatím netuším, jestli jako sbor potřebujete někam posunout. Takže můj první plán (minimálně pro úvodní seznamovací čas) je tedy hodně primitivní: jít kus cesty s vámi v tom, v čem teď jste, a s tím, jací jste. Podobně jako šel třeba Filip s etiopským dvořanem. Být k ruce jako vykladač, podpůrce, někdo nablízku. A snad se později ukáže, nač se víc zaměřit.

Znám tě už spoustu let, myslím, že v době, kdy jsme se potkali poprvé, jsi byl ještě na střední škole, nebo jsi možná začínal studovat teologii. Řadu let jsme nebyli v kontaktu, a tak by mě zajímalo, jestli bys mohl nějak srovnat sám sebe tehdy a nyní. Jaký kus cesty jsi ušel a kam jsi dospěl?

Je fakt, že naše setkání na Smíchově mi pomohlo oprášit hezké vzpomínky i na dávné silvestrovské popíjení v Křížlicích. Takže nejdřív díky tobě za to, že se mi mohlo trochu vynořit, co během let kamsi zapadlo. Před pár dny jsem se potkal stejně náhodně a stejně po letech s Evou (dnes Pavelkovou), která mi připomněla, že jste mi říkali paní Kadrnožková. Tak to je první změna. Tak už mi nikdo neříká. Zůstala mi ale dodnes třeba obliba piva. Pořád se rád veselím i probírám hlubší věci. Nicméně mnozí se v životaběhu posouváme. Asi jsem teď mnohem odpovědnější osobou, než tomu bývalo ve středoškolském mládí. V tomhle směru doufám, že vás to na Smíchově nebude štvat. Určitě jsem taky usedlejší, ale snažím se i s tímhle pracovat, aby to nešlo do „zaprděnosti“. Manželství a rodičovství mě myslím vyléčilo z mladické sebestřednosti, a práce s různými lidmi mě vyvedla z černobílého vidění světa. Taky teď nějak víc vnímám nesamozřejmost hezkých dní s blízkými, ale to je taky věkem a různými nemocemi mých milých. Ono by toho bylo mnohem víc, protože se ptáš na fakt dost dlouhou dobu lemovanou spoustou setkání a nových zkušeností. Ale snad to takhle postačí.

Máš nějaké vzory, někoho nebo něco, co tě formuje, ovlivňuje, pomáhá hledat směr?

Jestli myslíš oblak svědků víry, tak ten mám hodně dlouhý. V určitém smyslu vnímám každého, s kým se setkávám, jako obohacení. A k tomu zkouším držet opatrnou naději, že to nějak podobně můžou mít i ostatní při setkávání se mnou. Ovlivňují mě hodně všelijaké celospolečenské události. Poslední dobou mnou hýbou hlavně dopady války a jiné bolesti světa, a taky politika. Řeším dost i dění v naší církvi. Ale pokud se ptáš, co je pro mě nosné a formující jako pro faráře, tak to bude zase delší. Vyrosl jsem v tradici tzv. civilní interpretace, která mi pořád ještě nepřijde nijak vyčpělá. Víím sice, že se časy mění, a co rezonovalo kdysi, nemusí mluvit dnes. Vnímám i to, že lidé dnes v duchovním prostředí hledají i mnoho jiných věcí než třeba civilní výklady bible. Ale pro mě zůstává takhle tradice střízlivých biblických interpretací hodně důležitá. Dál pro mě dost znamenají i evangelické písně. Občas, když je mi ouvej, vytáhnu kytaru a zpívám si. Buď něco ze Svítá, ale kupodivu častěji ty staré písně z EZ. Pozvedají mě jejich hluboké texty. K tomu mám taky onu profesionální deformaci, že mě baví promyšlení biblických textů. Nejen zkoumat jejich pozadí, okolnosti vzniku či původní význam. Baví mě to, jak mohou roztodivně promlouvat do současnosti, do různých situací života, od těch bolavých po ty radostné.

Ptala se Ester Kopecká (rozhovor tentokrát proběhl písemně prostřednictvím e-mailu)

S protestantskými muzei do dávnější i bližší minulosti

Začnu od té bližší. Mnozí jste zažili ještě rok 1989 i den, kdy byla prolomena železná opona. Na maďarské straně maďarsko-rakouské hranice nedaleko města Šoproně se 19. srpna toho roku konala povolená, pokojná demonstrace, při ní byla na tři hodiny otevřena hranice do Rakouska. Toho využilo několik set občanů NDR k emigraci na Západ. Akce je známá jako Panevropský piknik; následovala další překročení hranice a nakonec i pád berlínské zdi. Na volně přístupném hraničním přechodu je instalován malý pomník.

To místo se stává i turistickým cílem, já sama jsem použila jiný hraniční přechod. Mou destinací byla právě ona protestantská muzea, jedno ve městě Šoproni, druhé v Pápě. Patří dvěma živým protestantským sborům, luterskému a reformovanému. Také původně artikulární, dřevěný chrám v Nemeskéru z roku 1681 nadále slouží k bohoslužbám a sám o sobě je i živým muzeem a svědkem minulosti.

Při svých dávných návštěvách Maďarska jsme zažili to, že v této zemi je možné se domluvit pouze maďarsky. V Šoproni jsme se ale překvapivě setkali s dvoujazyčnými štíty a maďarsko-německým označením ulic. V kostele byly zpěvníky v němčině, nedělní kázání bylo také v němčině (k němu krátké, a to kvůli nám, ve francouzštině). Na začátku minulého století žilo ve městě ještě 51 procent německy mluvících obyvatel. To vysvětluje i zeměpisná poloha okresu: leží při rakouské hranici. Dávné obchodní a kulturní styky s Německem už v minulých staletích napomohly k tomu, že se tenkrát do Uher dostaly i „nové myšlenky“ německé reformace. Ty první tam donesl už v roce 1520 františkánský mnich Kryštof. Evangelický luterský sbor byl založen v roce 1565. V Šoproni bylo zřízeno i evangelické lyceum. Protireformace v Maďarsku zaznamenává podobné milníky jako u nás: 1620, 1624, 1648. Westfálský mír potvrdil pravidlo „koho vláda, toho náboženství“, v případě Habsburků katolické. Řada povstání i nutné ústupky (s ohledem na východní nestabilní hranici) docílily zmírnění stavu a určitou náboženskou toleranci. Z rozhodnutí zemského sněmu konaného 1681 právě v Šoproni byly do zákona zařazeny dva články (artikuly), povolující stavby dřevěných protestantských chrámů po dvou v župě, po jednom v okresním městě. Toleranční patent Josefa II. o sto let později umožnil stavět i další, a to z jakéhokoli materiálu.

Tehdy také v Šoproni zbořili již nepostačující dřevěnou stavbu a zbudovali kamenný kostel, jinak podle všech tolerančních předpisů. Věž mohla být přistavěna až po 80 letech. Sbor si postavil i prostorný sborový dům, kde byla škola a nyní i farní muzeum. To je umístěno v přízemí a obsahuje výstavní síň, knihovnu, sbírku starých tisků, obrazů, liturgických předmětů a pomůcek. Na dvojazyčných informačních panelech bylo možno získat i základní informaci o sboru i církvi.

Luteráni se v Uhrách vyskytovali při hranici s Rakouskem, dále na severu (Horní Uhry/Slovensko) a na východě země (Transylvánie – Sedmihradsko, dnes v Rumunsku).

Převážná část maďarských protestantů však byla a je helvetského vyznání, čili reformovaní. Za nimi jsme zajeli do jiného okresu – do města Pápy (se zastávkou v dřevěném artikulárním kostele v Nemeskéru). Pápa je kultivované město, pyšnicí se nedávno opraveným zámkem Esterházyů, a z panoramatu města vysoce čnicím, dvouvěžním reformovaným kostelem z 30. let 20. století, na prostorném náměstí nás pak zaujal i hlavní katolický kostel s příjemným vzdušným interiérem. Reformovaný kostel jsme si prohlédli zvenku, plánovaná návštěva zámku se nekonala, ale byli jsme pozváni do kavárny s názvem Panonia Reformata. Teprve za uličním traktem domu se skrývalo muzeum se stejným názvem. Bylo umístěno v budově původně toleranční modlitebny z roku 1782, přestavěné na základě nových předpisů z dřívější dřevěné na prostornou, kamennou, ale stále přístupnou jen přes dvůr. V přízemí je zachovaný původní bohoslužebný prostor, na emporách po třech stranách je umístěno muzeum připomínající historii a život původního sboru (pamětní listy ke konfirmaci, křtu), pokrývky stolu Páně, bohoslužebné předměty ale i segmenty z původního dřevěného kostela. V prvním patře spojovací stavby jsou sbírky kalichů, konvic na víno, konviček na vodu (pro křest), keramické nádoby i textilie z chrámové výbavy shromážděné z širšího okolí.

Kamenná toleranční modlitebna sloužila reformovanému sboru 150 let. K jakému účelu slouží dnes? V informačním letáčku (v němčině!) čteme, že kostel a přilehlé prostory se pronajímají na svatby, křty, fotografování i koncerty či recepce. Je zde i možnost pedagogického využití.

Přikládám fotografii interiéru. Ztvárnění interiéru odpovídá uspořádání pro helvetské vyznání, centrální místo má kazatelna. Je na čelní stěně chrámu. Na stole Páně byla otevřená bible – tak to i dnes vidíme ve Francii v protestantských kostelích. Ale zde to byl exponát! Vedle něj (trojjazyčně) text: Přístup blíže a zalistuj. Toto je faksimile prvního kompletního vydání Bible v maďarštině z roku 1590. Toto

uspořádání známe i u nás nejen z interiérů zachovaných původních tolerančních modliteben. Většina tehdejších sborů v Čechách a na Moravě přistoupila na helvetské vyznání a mladí kazatelé z Uher přinesli i stavební předlohy. Některé vzory původně převzaté už z hugenotských staveb ve Francii z doby před revokací 1685 se promítly

i do modliteben augsburského vyznání v Uhrách a pak i u nás. Při vstupu do expozice muzea v Pápě musíme překročit na podlaze napsaný delší text v maďarštině. Na jeho konci je odkaz/link k jeho rozluštění: Jeremiás 6,16. Najděte a čtěte.

29. evropské setkání protestantských muzeí se konalo na přelomu dubna a května letošního roku v maďarské Šoproni. Na organizaci se podílely luterská i reformovaná církev, hostitelem bylo Evangelické farní muzeum.

Žofie Vobrová

O genderově podmíněném násilí

Milí přátelé, mluvím za křesťany, kteří jsou pro ratifikaci Istanbulské úmluvy. Také v Bibli najdeme genderově podmíněné násilí – násilí vůči ženám, které se děje proto, že ženy mají pozici s mnohem nižšími právy. Připomenu jeden krutý příběh: Je o dceři krále Davida Tamar, kterou znásilnil její nevlastní bratr Amnón – a poté ji vyhnal. Tamar si posypala hlavu prachem, roztrhla suknicí, kterou měla na sobě, zakryla si obličej a odcházela s úpěnlivým nářkem. Je to příběh, končící smrtí Amnóna, zabitého v pomstě dalším sourozencem Abšalómem a nakonec i násilnou smrtí Abšalóma, dalšího syna Davidova. Zestárlý král David jen hořce oplakává své děti a nedokáže zjednat pořádek. Myslím, že v tomto příběhu je mnoho genderově podmíněného násilí – a ukazuje nám, že když nejsou dány zákonné hranice, všechno končí mnohem hůře. Příběh je ovšem napsán tak, že člověk cítí soucit s ubohou Tamar, která nemůže změnit svůj osud – proto, že je to žena. Zřejmě v tomto místě – v soucitu s obětí je v tomto příběhu Bůh.

Podobné příběhy se leckde ve světě odehrávají dodnes – nekontrolovaná dominance mužů nad ženami, vraždy ze cti a krevní msty. Istanbulská úmluva, usilující o to, aby stát chránil ty slabší, je tedy potřeba. Co se týká genderově podmíněného násilí, církve by měly nechat mluvit odborníky a pozorně jim naslouchat. Jedná se totiž také o otázku moci jedněch nad druhými. Tam, kde tento problém není tematizován, ve skutečnosti získává své místo moc bez omezení – a vše může končit jako příběh dětí krále Davida: jedna krutost střídá druhou, konec je horší než začátek.

Otázka istanbulske úmluvy je podle mě otázkou společensky určené nadvlády a moci jedněch nad druhými - a možné kontroly a omezení této moci. Zdá se, že jsme se zatím o tomto tématu nenaučili v církvích dost přemýšlet. Prvním krokem je soucit s oběťmi, začínající tím, že jim dáme slovo, jako ho v Bibli dostává nešťastná Tamar.

Zmíním ještě dva krátké citáty z Bible:

„Slovo Hospodinovo bylo vzácné.“ Tento výrok mě napadá, když se zamyslím nad situací společnosti v České republice. Po pádu komunismu se začala rozvíjet občanská společnost a pojetí lidských práv. Během několika let se například rychle zlepšila situace ve věznicích. Významným okamžikem bylo také zřízení institutu ombudsmana. Jenže, zdá se, že v posledních desetiletích spíše přešlapujeme na místě. Slovo Hospodinovo je vzácné. Snad tato slova označovala a označují společenskou letargii. Může se situace zlepšit tím, že alespoň část společnosti bude aktivní a ukáže ostatním cestu? Přispěje k tomu i naše dnešní shromáždění za ratifikaci istanbulske úmluvy?

„Nepromluviš proti bližnímu svému křivého svědectví.“ V církvích jsou i docela moderní lidé. Takovým moderním křesťanem byl už před sto lety Tomáš Garrigue Masaryk, který velmi prosazoval rovná práva pro ženy. Ve společnosti, kde jedna část neutlačuje druhou, se všem daří lépe. To Masaryk pochopil od své unitářské ženy Charloty.

Přemýšlím, jak je to možné, že často se i vysocí představitelé církví vyjadřují ve věci práv menšin velice nevzdělaně, extrémně podezíravě, jakoby istanbulska úmluva měla sloužit k rozvratu společnosti (to se dá myslím snadno dohledat, že k tomu neslouží), anebo mlčí, aby si to u nikoho nezkazili? To je zřejmě křivé svědectví proti bližním.

Milí přátelé, církvím přeji odvahu a také Ducha svatého k tomu, aby dokázali na veřejnosti vystoupit a vyjádřit se kompetentně evangeliu i současnému pohledu na člověka i k moderním tématům, jako jsou práva menšin a jejich ochrana i istanbulska úmluva.

A vám všem děkuji za pozornost.

Mikuláš Vymětal

O genderu aneb ideje a ideologie

Před časem uspořádala organizace Gender Studies, o. p. s., diskusní večer na téma Jak jsme vnímali emancipaci. Jedna ze zásadních tezí zněla: „Jaký je vztah emancipace a feminismu – proč se české ženy snáze identifikují s vlastní emancipovaností než s ideou feminismu? Vylučují se tyto pojmy vzájemně, nebo jdou ruku v ruce?“ Tato upřímně otevřená formulace stojí za zamyšlení.

Nejprve vztah mezi emancipací a feminismem. Emancipace obecně znamená osamostatnění, vymanění z nějaké závislosti; hlavním praktickým cílem ženské emancipace je zrovnoprávnění s muži – jednak před zákonem, jednak ve společenském povědomí. Na tomto principu vzniká v devatenáctém století program feminismu jako hnutí prosazující a hájící tyto ideje.

Tuto zřejmě zjednodušující charakteristiku však poněkud zpochybňuje znění prvních otázek v úvodním odstavci, které signalizuje rozpor mezi „vlastní emancipací“ a „ideou feminismu“. Jednak není jasné, zda vlastní emancipace znamená ženskou emancipaci samu o sobě, tj. obecně, anebo zda jde o osobní emancipaci každé ženy jednotlivě. Zdá se, že idea feminismu se zde chápe jako něco obsahově i hodnotově nadřazeného. Jako by nešlo o pouhou myšlenku rovných práv žen a mužů, nýbrž o složitější programový komplex – o určitou ideologii. Pak ovšem lze odpovědět na ústřední otázku jednoduše: „České ženy se s vlastní emancipovaností ztotožňují snáze, protože jsou sebevědomé, prakticky uvažující a vzdělané vesměs v koedukovaném školství, takže idea emancipace je pro ně (ostatně často už z rodiny) samozřejmá; naopak o ideologii vědí své ze zkušenosti z doby totality nebo alespoň z doslechu o ní“.

Rozdíl mezi ideou a ideologií často vnímáme jen intuitivně. Idea je především jistá vůdčí myšlenka; naproti tomu ideologie je pojem daleko širší. Zjednodušeně řečeno jde o soustavu zásad, postojů a pravidel vyjadřujících zájmy určité společenské skupiny. Tím není řečeno, že je český feminismus ideologií. Nelze však popřít, že částí naší veřejnosti je jako ideologizovaný vnímán, což nejspíš souvisí s naší obecnou podezřívavostí vůči „ismům“ šmahem. Vedle toho však většinu dnešní agendy feminismu obstarávají takzvané gender studies, které už znaky ideologie nesou.

Termín gender v angličtině původně znamená gramatický rod, zatímco rod biologický, tj. pohlaví, vyjadřuje slovo sex. Jenže v polovině 50. let minulého století se slovo gender objevuje v USA jako pojmenování rodové příslušnosti lidského jedince nikoli ve smyslu fenoménu biologického a vrozeného, nýbrž psychologického, sociálního a kulturního, takže i proměnného. Téma se stalo součástí konceptu mezilidských odlišností (vedle např. náboženských, rasových,

etnických a podobně.), jejichž nositelům je třeba zjednávat rovná práva. Rodové odlišnosti nezahrnují jen role ženské a mužské, nýbrž i sexuální menšiny včetně různých modifikací takzvaného transgenderu.

Genderový přístup k lidským odlišnostem se vyznačuje potlačováním všech forem diskriminace. Jako potenciální oblasti možné diskriminace vnímá i různé ustálené zvyklosti či vzorce jednání či hodnocení vázané na určité genderové role. Nazývá je stereotypy, jež zde ovšem nejsou chápány jako mechanicky opakovaná činnost či snad to, co usnadňuje běžný společenský styk (například zdvořilost či etiketa), ale jako předsudky. Na katedrách gender studies se píše celé diplomové práce například o stereotypech v pohádkách – princezny musí být buď laskavé a krásné, nebo ošklivé a zlé, popelky poslušné a submisivní apod. I v obyčejném životě je prý třeba vyvracet předsudečné stereotypy, např. že holčičky si hrají s panenkami a chlápci s autíčky. Jiným příkladem posouvání slovních významů či podsouvání jejich hodnotících složek je slovo fobie. Tato přejímka z řečtiny původně znamená chorobný strach či nutkavou obavu a s tímto významem vstupuje i do tvoření slov. Ale v genderové terminologii například homofobie neznamená ani tak chorobný strach z homosexuálů či z homosexuality, jako odpor či přímo nenávisť k nim.

Jenže právě to k ideologii patří. Zmocnit se jazyka znamená vykročit i k ovládnutí mysli. To věděl už Orwell, a zdaleka nebyl první.

Pro odlehčení mi dovoluť uvést text jedné písně ze slováckého Horňácka, chudobné končiny na úpatí Bílých Karpat (Říká se: „Na Horňáckoch končí chléb a začíná kamení.“) K chudobě, jak známo, se rády pojí mnohé nectnosti, násilí na ženách nevyjímaje. A démon alkoholu jakbysmet:

*Ej, ženy, ženy, poraďte že mi, zlého já muža mám;
dyž vodu pije, dycky ňa bije, že mu vínka nedám.*

*Zajdi do pola, natrhaj zelá, zelá králového;
zelé ti zevre a muž ti umre, do dňa devátého.*

*Zajdi na role, narež cibule, pod oči si namaž;
aby nerekli ludé klebetní, že ho neráda máš.*

*Cibulu plela, oči mazala, smutně naríkala;
pod starú hruškú aj oškoruškú, tam ho pochovala.*

Připravil Jan Horálek

Co proběhlo od minulého vydání...

Vystoupení SPZ

bylo na Květnou neděli 2. dubna 2023

NOC KOSTELŮ na Smíchově
proběhla v pátek 2. června 2023

Trocha humoru

A Bůh řekl: „Adame, jdi do údolí.“

Adam se zeptal: „Bože, co je to údolí?“

Bůh vysvětlil... „A potom přejdi řeku.“

Adam se zeptal: „Co je to řeka?“

Bůh vysvětlil a dodal: „Pak vystup na horu, Adame.“

Adam se zeptal: „Co je to hora?“

Bůh vysvětlil a dodal: „Na druhé straně najdeš jeskyni.“

Adam se zeptal: „Co je to jeskyně, Pane?“

Bůh zase vysvětlil a pokračoval: „V jeskyni najdeš ženu.“

Adam se udiveně zeptal: „Můj Pane, co je to žena?“

Bůh odvětil a podal vysvětlení: „Chci tě rozmnožit.“

Adam se zeptal: „A jak to mám udělat?“

Bůh opět vysvětlil a Adam se vzdálil. Sešel do údolí, překonal řeku, vystoupil na horu, našel jeskyni a v ní ženu.

Netrvalo dlouho a Adam se vrátil. Bůh se podrážděně zeptal: „Proč jsi zde, Adame?“

„Jsem zmaten, Pane. Co je to migréna?“